



YULPOPB'AL YET XE'Q'AAQ' CHILCHEJAB' HUM 22-2020 SB'ISIL

YULPOPB'AL YET XE'Q'AAQ'

HAXKAMI

Xe'q'aaq' yetwanoj smunlanhen b'oj yaq'b'ilxa mak ayikoj ssatoj hej nhahmunil ta ch'yij sb'ah yetwanb'al anmah haka' yeyoj ssat te' Sxe'al Chejb'anile yet Xe'q'aaq', taka ay hunuj huchan ch'ek' sxol anmah, waltu' ay yetwanb'al machxa chuh yuhnui, tonhe yalanhto chspujb'al ya' swi'al Xe'q'aaq' yeb' yaq'b'ilxa mak ayikoj ssatoj hun-hun hej nimnhahmunil, haka' yeyoj ssat te' chilchejab' hum 7 sb'isil, watxeb'il yuh huntaq'an anmah sayb'il yul Xe'q'aaq', te' Chejab' hum ch'etk'ulnhen naj aq'ank'ulal sxol anmah.

HAXKAMI

Nhahmunil ayikoj ssatoj yilni skawil walil anmah yul Xe'q'aaq', mayala tzet yuh xin yilalto ta chch'ib'toj yoj Tanheb'ahil yuh huchan ch'ek'ayoj sxol anmah, yuh xin yilal ta mach ch'eltoj yinh smunil shunil tzet aq'b'ilxa ohtajnhe', ha'xinwal Xe'q'aaq' ayto yaq'b'ilxa chejab' chuh spujb'anoj, yuh yilni skawil walil anmah, ta k'ulnhe chuh yek' yuh b'oj stanhelaxi.

HAXKAMI

Yet skanh skab'winaj tz'ayik *mayo* yet hun hab'il ti', ya' Swi'al Xe'q'aaq' b'oj maktaj ayikoj ssatoj hej nimnhahmunil, xspujb'a heb' ya' te' Chilchejab' hum yet Swi'al Xe'q'aaq' 9-2020, b'ay cht'inhb'alohi ch'ok lahunheb' skab'winajxa tz'ayik yuh chch'ib'toj yoj tanheb'ahil yuh stuki huchan, haka' yeyoj ssat te' chilchejab' hum yet swi'al Xe'q'aaq' 5-2020, yuh xin, cht'inhi ta chch'ib'toj yoj tanheb'ahil yuh stuki huchan yulb'al lahunheb' skab'winajxa tz'ayik shunil yul Xe'q'aaq'.

HAXKAMI

Yulpopb'al smunil yekoj schani mato mach chschani yok te' Chilchejab' hum 9-2020 yinh smunil, pujb'ab'il yuh ya' Swi'al Xe'q'aaq' b'oj maktaj ayikos ssatoj hun-hun nimnhahmunil, haxkami yetwanb'al yaniltij hunuj te' hum haka' hun te' tu'.

YUH XIN

Yuhnhe yijni sb'ah tzet yetwanoj smunlanhen yulpopb'al, haka' yeyoj ssat te' Sxe'al Chejb'anile yet Xe'q'aaq', yinh 138, 139 b'oj 171 a) stz'ib'al,

CHST'INHB'A

B'ab'el yixmab'anil. Chchalax smunlanhelax te' chilchejab' hum 9-2020, b'ay cht'inhb'alaxi ta chch'ib'toj yoj lahunheb' skab'winajxa tz'ayik tanheb'ahil yuh stuki huchan sxol anmah t'inhb'ab'il ssat te' chilchejab' hum 5-2020, pujb'ab'il yet sho' tz'ayik marzo yet hab'il 2020, ek'naj yul sq'ab'



yul Yulpopb'al, haka' yeyoj ssat te' Chilchejab' hum 8-2020, te' chilchejab' hum 5-2020 tz'ajb'ab'ilpax te' yuh te' Chilchejab' hum 6-2020, pujb'ab'il yet sb'ab'el skab'winaj tz'ayik marzo yet hab'il 2020 b'oj ch'ib'tzeb'ilpax yoj yuh te' Chilchejab' hum yet Swi'al Xe'q'aq' 7-2020, skab'il chab'il yuh yok yinh smunil b'oj stz'aj ab'ilikoj yinh te' 6-2020 yet sb'ab'el skab'winaj tz'ayik marzo yet hab'il 2020 chab'il yok yinh smunil yuh te' Chilchejab' hum 9-2020 yuh Yulpopb'al yet skanh skab'winaj tz'ayik marzo yet 2020, b'oj ch'ib'tzeb'ilpaxoj yoj te' 5-2020 yuh te' Chilchejab' hum yet Swi'al Xe'q'aq' 8-2020, pujb'ab'il yet shunk'al tz'ayik abril yet hab'il 2020, chab'il yok yinh smunil yuh te' Chilchejab' hum 21-2020 yet Yulpopb'al, yet slahunh skab'winaj tz'ayik abril yet hab'il 2020.

Skab' yixmab'anil. Skollax heb' ya' anhlom. Nimnhahmunil yet kawil walilal yeb' Yillax anmah yilal ssaynoj tzet chuh swatx'ikoj stohol munlawom mach shunilb'aloj q'inal ay smunil, ta chschah hunuj stz'aj melyuh yib'anhiloz stohol, lahan b'oj ch'en Bono de riesgo COVID-19, t'inhb'ab'il ssat te' Chilchejab' hum 20-2020 yet Yulpopb'al yinh skab' yixmab'anil. Mach chub' ta kayel el chschab' ch'en.

Chchalaxi ta Nimnhahmunil yet Kawil walilal chuh ssayni munlawom anhlomxa, tamika machto yum ch'alni ta haktu' yehi (pensum cerrado), hakpaxtu' kuyanhlom yet hunujxa nan nasyonhal lanhan skuyni sb'ah yinh hunujxa helanb'al yul hunuj nhah anhteb'al yet Xe'q'aq' , ha'xinwal chuh skolwah yilni anmah chtx'ob'i sk'ul yuh COVID-19.

Nimnhahmunil yet Kawil walilal yilal ssaynoj stxolil chyiq'a' ha'xinwal lemb'ilnhe chnachanah munlawom b'oj stohlalaxi.

Yox yixmab'anil. Ya'qnoj ab'ix yib'anhiloz tzet smunlanhe tet Yulpopb'al. Yet ch'okoj hun te' Chilchejab' hum ti' yinh smunil b'oj masantotika' chtukuj hun tanheb'ahil yuh howla yawi' SARS CoV-2 b'oj yab'il chyakanoj COVID-19, yinh hun-hun martes, heb' ya' yet COPRECOVID yilal yanojtoj heb' ya' hunuj yumal b'ay stihiloj tzet yekoj yab'il tet hun majan heb' ya' munlawom yet Yulpopb'al, yilal yanitoj heb' ya' huntaq'an ab'ix ti' la:

1. Nimejtaj ab'ix, ab'ix yet hun-hun tz'ayik b'oj yet hun-hun semana, yib'anhiloz howla yawi' COVID-19 yul Xe'q'aq', haka': haywanh mak chtx'ojb'ikanh sk'ul, haywanh mak ch'illaxi ta ayikoj mato machikoj yab'il yinh, haywanh mak chyal sk'ul tx'oj yehi, haywanh mak chwax'ikanh sk'ul, maktaj chkami, mak tx'ojto yehi, haywanh ix b'oj winaj, sq'inal b'oj ta ix mato winaj, hantaj sq'inal b'oj tzet yawub'al, haywanh lanhan yillax yul nimanhteb'al, tzettaj yab'il ch'etani. Hakpaxtu' ab'ix yib'anhiloz tzet yekoj yul hun-hun konhob'b'al, konhob' b'oj hun-hun majan anmah. Hakpaxtu' b'ay ch'illax anmah: ehob'al, tom yet konhob' mato machoj, ta ay b'ay chtanhelax maktaj icham yeb' ixnamtaj; b'oj nhahmunil yet konhob'.
2. Tom ayto mato machxa te' tx'at yul hun-hun ehob'al b'ay ch'illax anmah, b'ojpax nhah anhteb'al yet huchan b'oj hunq'ahan mach shunilb'aloj q'inal ayah. Tom ayto te' mato machxa yul hej ilb'al anmah kaw tx'oj chuh sk'ul.
3. Hanik' yekoj smunlanhelax ch'en melyuh x'ok yinh sb'ih yuh yillax hun huchan yet yab'il COVID-19 ti', melyuh oknaj yinh sb'ih Nimnhahmunil yet Kawil Walilal, MINTRAB, MAGA, MIDES yeb' MINECO. Yilal chtihlaxiloz yinh k'ul tzet yekoj hun-hun munil, stohol hej tzetet, mak chmunlanheni b'oj stohol tzettaj ch'oknikoj.



4. Haywanh munlawom ssaylax yuh MSPAS yuh skolwahikoj yilni hun yab'il COVID-19 ti', b'oj tzet yekoj stohol. Yilal ay hunuj hum b'ay txolb'ab'il sb'ih yuh MSPAS yet shunil hun grupo 0 ti'.
5. Yumal shunil hej matan aq'b'il te' MSPAX, MIDES, MAGA yeb' MINTRAB.
6. Tzettaj chloq'lax hun-hun tz'ayik b'oj shujutaj tz'ayik, haka' sxil sq'ap (bata) huneknhe chuh yoknikoj; majcheb'al stxam sk'ul munlawom; wonet; spichil q'ab'e tz'ulik, yecheltajne b'oj nimejal; smajil txame chuh yelto, smajil txame N95 ay sválvulahil b'oj hunq'ahan mach yet, smajil txame KN95, nen yuh skolni sate, majcheb'al sate, sxil q'ape yuh stanhen sb'ah munlawom, b'oj xanhab'e yet polwal.
7. Tzettaj chloq'lax hun-hun tz'ayik b'oj shujutaj tz'ayik, haka' welnheb'al, oxímetro, hiq'omatij ohob'e, q'onch'en ch'ilni ta itzitzto anmah, tx'at tet anmah kaw tx'oj chuh syab'ilni.
8. Yumal shunil tzet ch'aq'lax hun-hun tz'ayik b'oj shujutaj tz'ayik b'oj hantajxa anh ayah, tzet ch'oknikoj yulb'al polwal anmah, b'oj yaq'b'ilxa tzet ch'oknikoj yuh munlawom.
9. Yumal shunil tzet chloq'laxi hantaj matan yehi yuh yillaxi ta ayikoj mato machikoj COVID-19 yinh anmah.
10. Yumal b'ay chtihlaxiloj yinh k'ul hantaj ib'aliloj yechel yab'il yinh anmah ch'oknikoj hun-hun tz'ayik b'oj tzet x'elikoj.

Shunil ab'ix yib'anhiloj tzet chuh yillaxi b'oj stanhelax anmah yilal yaq'noj pax IGSS.

Yet chtukuj sch'ib'b'altoj yoj hun tanheb'ahil ti' (lahunh skab'winaj tz'ayik), ya' ayikoj ssatoj COPRECOVID, yilal stoj ya' Yulpopb'al yuh yaq'noj ab'ix b'oj spajtzenoj q'anb'eb'al ch'okoj yinh yuh heb' ya' munlawom yul Yulpopb'al.

Skanh yixmab'anil. Ta lemb'il chuh ssaylax munlawom b'oj stohlalaxi. Chkan yul sq'ab' Nimnhahmunil yet kawil walila ta chuh ssayni hantajtik'a munlawom yuh skolwahikoj yilni anmah chtx'obj'i sk'ul yuh COVID-19, yinhto shunlahunh skab'winaj tz'ayik diciembre yet 2020 chtukuj ssaynoj munlawom b'ay hanhk'anhe huntaq'an ti' chq'anlax tet la:

- a) Yumal b'ay ayayoj yab'ixal anmah b'oj tzet kuyb'il yuh.
- b) Yechel yumal kuyb'anile iq'b'ililtoj yuh.
- c) Yechel yumal sb'ih anmah.
- d) Yumal ch'alni ta tz'unb'il sb'ih yinh RTU.
- e) Ta kuylikxa, chyaq' yumal b'ay chyalax ta ayxa colegiado activo.

Ch'allax tet MINFIN ta swatx'ehikoj sb'ey munil yinh Munil ay ssat (Presupuesto por resultados), ha'xinwal chuh yillaxi tzet chuh munlawom, b'oj tzet chuh stanhiloj smelyuhal Expediente de gastos, b'oj ta ay yumal ch'alni tzet b'ay ch'ok smelyuhal (Comprobante único de registro) hun-hun munlawom, yuh yijni sb'ah hunq'ahan ti' mach yexhtohoj ch'ok yinh *Registro General de Adquisiciones del Estado* maka yahtoj yinh *Guatecompras*.

Munlawom ayto tzet mach tohlab'iloj yuh tet SAT, ch'aq'laxoj kab'lahunheb' x'ahaw tet yuh stohlan sk'as tu', ch'ichi yinh b'ab'el tz'ayik enero yet 2021; mach b'ay chmaq'wahoj hune' tu' yinh anmah yuh yok munlawomal tet Xe'q'aq', b'oj tzet chuh stohlalaxi. Nhahmunil yet SAT chyaq'a'iltij ab'ix



yib'anhiløj hune' ti', yuhnhe yijni sb'ah tzet chyal hun chejb'anile ti', ch'ichi smunlah lahwi sho' tz'ayik yet chpujb'alaxoj hun chejab' hum ti'.

Ch'allax tet MINFIN ta chuh st'inhb'antøj smelyuhal Nimnhahmunil yet Kawil walilal t'inhb'ab'il yinh skanhlahunh b'øj sholahunh yixmab'anil te' Chilchejab' hum 12-2020 yet Yulpopb'al, Chejab' hum yuh skollax anmah yuh huchan ch'ek' sxol yuh howla yawi' COVID-19, ha'xinwal yinh ch'en tu', chuh ssaylax yaq'b'il munlawom ch'anhten yawub' yuh COVID-19 yul hun-hun hej nhah anhteb'al.

Stxolil iq'b'il yuh stohlalax munlawom x'ichi smunlah yet sb'ab'el tz'ayik marzo yet hab'il 2020, MINFIN b'øj MSPAS, hun-hun x'ahaw, yilal saynoj tzet chuh stohlanoj munlawom ch'anhten anmah yuh howla yawi' COVID-19 yul hun-hun hej nhah anhteb'al.

Yulb'al x'ahaw junio yeb' diciembre yet hab'il 2020, yinh hunq'ahan x'ahaw ti', hej nhahmunil lanhan smunlah tet Xe'q'aq' maka Nimnhahmunil yet Kawil walilal ta ay hunuj melyuh chyochel shela'tøj b'ay ch'oki, yuhnhe yijni sb'ah tzet ayayøj ssat hun chejb'anile ti', chub' smunlanhelaxoj. Mach chuhi ta kayel el chhellaxoj yulb'al hun-hun x'ahaw.

Sho' yixmab'anil. Nimnhah Uhwab'al yulb'al q'inal b'ay chch'ib'tøj yøj hun Tanheb'ahil ti', chab'il yok yinh smunil yuh hun te' chilchejab' hum ti', yilal chyila' tzet kam chuh yaniltij chejb'anile b'øj munil ay yok yinh yuh stuki yel leb'oh howla yawi' COVID-19; haka' yel yechel yab'il yinh anmah, smajchelaxi, stanhen sb'ah anmah b'øj stanhelax yinh k'ul.

Hakpaxtu', ssaylaxi tzet chuh smunlanhelaxi b'øj stxolil yilal yuhlaxi ha'xinwal chuh shajlaxoj hej kuyum hunekxa, hej kuywab'al, txonhb'al, watx'eb'al tzetet, hej munil, b'øj shunil yaq'b'il mamajchelaxkanh yuh stanhelax anmah.

Swaj yixmab'anil. Ta nixhtejalnhe chuh shajlax Xe'q'aq'. Hej tzet yetwanoj yuhlaxi yuhnhe stanhelax skawil walil anmah kat smeltzo shajlax shunil munil hunekxa, haka' taq'ewal watx'eb'il tet hun-hun majan munil, yilal yuhnøj shunil tzet t'inhb'ab'il, yuhnhe nixhtejal chuh ssajlaxoj tzan tzet yatut tihoxhal, ha'xinwal hun chuh shajlaxoj b'øj yaq'b'ilxa hej txonh b'øj munil b'ay ch'oktij ch'en melyuh.

Shuj yixmab'anil. Ta ay mak xa chuh yek' kolohi. Yuh syilalil shaq'elax komam Jahaw tet anmah ah Xe'q'aq' b'øj yuh mach b'ay tx'øj chyatoj anmah snab'al, chchalax yek'øj heb' ya' munlawom yet tzan tzet yatut tihoxhal (ministro b'øj capellanes) yuh yijni sb'ah munil sxol anmah maka yuh skolwah yinh anmah ay b'ay chmunlah tu', yilal ta ay yum heb' ya' ch'alni ta munlawom heb' ya'.

Swaxaj yixmab'anil. Ta ay mak xa chuh yek' kolohi. Yuh hej munil chuh b'øj nanannhe ch'awtelaxi, chchalax yek' heb' ya' anhlom yinh no' noq', tonhe yilal ay yum heb' ya' ch'alnoj ta ha' smunil heb' ya' yet ch'eltij heb' ya' yilnoj hunuj b'ay ch'awtelaxi yulb'al q'inal b'ay mach anmah chuh yek' kolohi.



Sb'alunh yixmab'anil. Ay b'ay chhelitoj sho' teq'an ab'ix ayayoj yinh skab' yixmab'anil te' Chilchejab' hum 13-2020 yet Yulpopb'al, Chejab' hum yuh skollax anmah yuh howla yawi' COVID-19 ch'ek'ayoj sxol, hakxati' chuhkanoj la:

“Machxa ch'okoj anmah ek'b'al 200 KWh letz'q'aq' snhus yet x'ahaw febrero yet 2020, ta munlawom yet Xe'q'aq', b'oj yaq'b'il mak ay yet smunil yinh Xe'q'aq'. Chub' schanoj ch'en melyuh ti', ta stohol ch'aq'lax yinh hunujxa kolwal (pensión) maka kolwal yuh IGSS yinh hun-hun x'ahaw, mach chpalk'ontoj kab'eb' mil q'uu' (Q2,000.00). Yuh yillaxoj hune' ti', chpich'laxoj yinh hej pixan ab'ix (electrónica) ay tet Xe'q'aq'”.

Slahunh yixmab'anil. Ch'ok hunxa teq'an ab'ix yinh skab' yixmab'anil te' Chilchejab' hum 13-2020 yet Yulpopb'al, Chejab' hum yuh skollax anmah yuh howla yawi' COVID-19 ch'ek'ayoj sxol, hakti' xuh stz'ib'nhelohi la:

“Syatajnhelax anmah meb'a', heb' ya' mi'e mach yichamil maka hunuj nhah b'ay ha'xanhe ya' mame mato mi'e ch'ilni yuninal, heb' ya' icham yeb' ixnamtaj, anmah ay snimanil mahlanaj, anmah ayxa syab'il mato mak ayxakoj hunuj howla yab'il yinh, b'oj mame mi'e ayikoj tz'onol yinh yuninal, tamika tx'ihal majan anmah hakti' yektoj yul hunuj nhah, nanan chkollaxoj. Chhajlaxoj hunuj tximab'ix b'ay ch'okoj yaq'b'il anmah ti' stz'ajoj, yilal yek'oj iq'laxoj hunq'ahan anmah yatajnheb'il ti', ta mach ch'ek'oj iq'laxoj hun yatajnhewal ti', ay mule chtitoy yib'anh mak yetwanoj smunlanheni. Anmah mach sletz'q'aq' haka' yalni hun yixmab'anil te' chejab' hum ti', yilal schanoj ch'en melyuh yet hun kolwal ti'”.

Shunlahunh yixmab'anil. Ay tzet chhelitoj yinh shunlahunh yixmab'anil te' Chilchejab' hum 13-2020 yet Yulpopb'al, Chejab' hum yuh skollax anmah yuh howla yawi' COVID-19 ch'ek'ayoj sxol, hakti' chuhkanoj la:

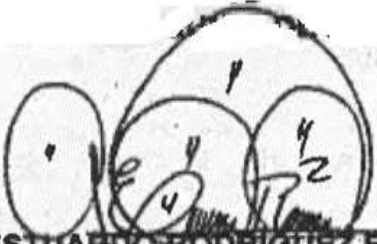
“**Shunlahunh yixmab'anil. Yetwanb'al anmah yib'anhiloj yumal sb'ih.** Yuhnhe yijni sb'ah hun chejab' hum ti', shunil te' Yumal b'ihe -DPI- xax lahwi yoknikoj, haxkami lahunheb'nhe hab'il sq'inal te', ta xax lahwi sq'inal te', chto huh yoknojikoj te' yuh anmah tzan b'ay tu'alikoj yulb'al hune' hab'il 2020 ti', tom yul hej nhahmunil yet Xe'q'aq' mato nhahmunil komon yahaw”.


Kab'lahunh yixmab'anil. Hun chejab' hum ti', xt'inhb'alohi ta lemb'il chuh smunlanhelonahi yuh xin, yinh oxeb' pohil xuyuj sb'isil heb' ya' munlawom yul Yulpopb'al, kab'eb' pohil mak x'alni ta chuh smunlanhelax te', hune'nhe lahti'al b'ay xyijna sb'ah b'oj ch'okojnah yinh smunil yet x'ek'toj hune' tz'ayik spujb'aloh te' ssat te' Diario de Centro América.


TOJAB' YUL SQ'AB' NIMNHAH UHWAB'AL YUH SJEHNI YOK YINH SMUNIL, YAQ'NI OHTAJNHE' B'OJ SPUJB'ALOH HUN CHEJAB' HUM TI'.




PUJB'AB'IL YUL YULPOPB'AL YET XE'Q'AQ', YULB'AL SKAB' TZ'AYIK JUNIO YET HAB'IL 2020.


ALLAN ESTUARDO RODRIGUEZ REYES
PRESIDENTE


CONGRESO DE LA REPUBLICA
- GUATEMALA, C.A. -


DOUGLAS RIVERO MERIDA
SECRETARIO


CARLOS SANTIAGO NAJERA SAGASTUME
SECRETARIO

Activar Windows
 Ve a Configuración para activar W

NIMNHAH YET UHWAB'AL YET XE'Q'AQ': Xe'q'aq', swaxaj tz'ayik junio yet hab'il 2020. AQ'LAXOJAB' OHTAJNHE' KAT YIJNI SB'AH



GIAMMATTEI FALLA


Licenciado Gerardo García Rodas
Ministro de Gobernación



Licda. Anyela Sotano Llanusa Sotomayor
SECRETARIA GENERAL
DE LA PRESIDENCIA DE LA REPUBLICA

(E-498-2020)-9-junio

Activar Windows
 Ve a Configuración para activar Wind